

EURÓPAI UNIÓS ISMERETEK

AZ EU KOHÉZIÓS POLITIKÁJA

KENGYEL ÁKOS Ph.D., Doc. Habil.
EGYETEMI DOCENS
BCE NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK INTÉZET

2

AZ ELŐADÁS TARTALMA

- Az uniós szintű regionális politika szükségessége
- A közös politika fokozatos kialakulása
- A strukturális alapok egységes szabályozása – célkitűzések, elvek
- A regionális politikára fordított kiadások alakulása, hatások
- A támogatások felhasználásának alapvető feltételei

3

1. A KOHÉZIÓS POLITIKA INDOKOLTSÁGA

- A regionális különbségek csökkentése stratégiai cél (különösen a keleti kibővülés tükrében) – az EU-tagsággal szembeni elvárás (legitimitási kérdés) is egyben
- Hosszabb távon elfogadhatatlan lenne jelentősen eltérő életszínvonalon élni az unióban
- A konvergencia nem bízható csakis a piaci automatizmusok érvényesülésére (a „négy szabadság” elvének biztosítása önmagában nem oldja meg a felzárkózást)
- A konvergencia nem automatikus → tudatos fejlesztéspolitikára van szükség

4

1. A KOHÉZIÓS POLITIKA INDOKOLTSÁGA

- Fontos a gazdasági növekedést, a versenyképességet befolyásoló feltételek javítása, a tőkevonzóképeség erősítése
- A kohéziós politika nem az újraelosztásról szól, hanem a növekedésről → nem jóléti transzfer-mechanizmus - kölcsönös érdekek
- A támogatások jelentős része olyan fejlesztéseket támogat, ahol közpénzek szükségesek
- A felzárkózási folyamat ellenére még mindig jelentősek a fejlettségi különbségek - különösen a régiók szintjén

A vásárlóerő-paritáson mért egy főre jutó GDP alakulása (EU15=100)

	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2013
A	102	99	102	108	111	111	110	115	114	117	115	118
B	101	102	104	108	110	107	107	110	106	106	109	109
DK	115	117	115	108	106	114	105	112	115	109	116	115
UK	120	110	100	97	92	95	95	98	102	110	98	97
FIN	89	90	92	100	100	104	104	95	104	101	104	103
F	99	100	103	104	104	104	103	103	103	97	99	99
GR	59	61	72	79	79	72	65	64	66	80	80	69
NL	119	115	115	114	109	105	104	108	113	116	118	116
IRL	66	64	64	67	68	69	75	89	115	128	117	116
LUX	162	151	143	138	133	139	166	181	202	225	238	242
D	127	124	120	117	122	123	120	109	102	103	109	114
I	87	88	95	95	101	102	103	106	103	93	93	90
PT	43	48	55	57	60	57	65	68	73	70	73	69
E	61	71	75	81	74	72	77	79	84	90	90	87
SW	126	129	124	122	113	115	110	106	108	108	112	117
EU15	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
BG	-	-	-	-	-	-	29	28	24	32	40	43
BY	-	-	-	-	-	-	67	75	75	82	88	79
CZ	-	-	-	-	-	-	68	63	59	70	73	73
EST	-	-	-	-	-	-	30	31	38	54	58	66
CR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	55	56
PL	-	-	-	-	-	-	35	37	43	45	57	62
LAT	-	-	-	-	-	-	49	27	32	44	50	62
LIT	-	-	-	-	-	-	53	30	35	48	56	68
HU	-	-	-	-	-	-	46	45	49	56	60	61
MT	-	-	-	-	-	-	58	67	71	71	79	80
RO	-	-	-	-	-	-	31	27	23	31	46	50
SK	-	-	-	-	-	-	35	40	43	53	67	70
SLO	-	-	-	-	-	-	65	62	66	77	77	76
EU28	-	-	-	-	-	-	86	86	87	89	91	92

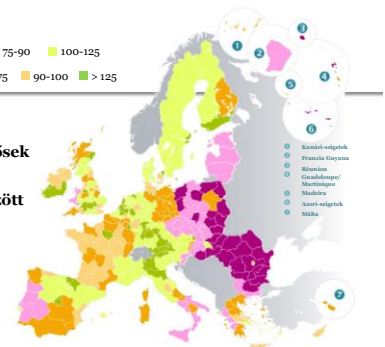
5

GDP/fg*

*index: EU-27=100

■ < 50
 ■ 75-90
 ■ 100-125
■ 50-75
 ■ 90-100
 ■ > 125

Továbbra is jelentősek a fejlettségbeli különbségek az egyes régiók között

7

FEJLETTSÉGI KÜLÖNBSEGEK

- A kohéziós politika szerepe a felzárkózásban mérhető, de egyáltalán nem kizárólagos
- A vásárlóerő-paritáson mért egy főre jutó GDP alakulása a régi tagországok között hosszú távon felzárkózást mutat, ugyanakkor regionális szinten nem egyértelmű a siker
- A fejlettségi különbségek a kihívás után újra ugrásszerűen nőttek
- Válság, recesszió idején a különbségek nőnek

20 legfejlettebb régió	20 legkevésbé fejlett régió	
Inner London (UK)	Severozapaden (BG)	26
Luxemburg (LU)	Severen tsentralen (BG)	29
Bruxelles-Cap. / Brussels Hdst. (BE)	Nord-Est (RO)	29
Hamburg (DE)	Yuzhen tsentralen (BG)	30
Île de France (FR)	Severozsichen (BG)	36
Groningen (NL)	Yugöztochen (BG)	36
Bratislavský kraj (SK)	Sud-Vest Otenia (RO)	36
Praha (CZ)	Sud-Est (RO)	38
Stockholm (SE)	Sud-Munténia (RO)	39
Wien (AT)	Észak-Magyarország (HU)	40
Oberbayern (DE)	Észak-Alföld (HU)	41
North Eastern Scotland (UK)	Dél-Alföld (HU)	42
Darmstadt (DE)	Lubelskie (PL)	42
Bremen (DE)	Podkarpacie (PL)	42
Hovedstaden (DK)	Nord-Vest (RO)	42
Ulrecht (NL)	Dél-Csendék (HU)	44
Helanki-Uusimaa (FI)	Podlasie (PL)	45
Noord-Holland (NL)	Centru (RO)	45
Bolzano / Bozen (IT)	Warmińsko-Mazurskie (PL)	46
Salzburg (AT)	Świętokrzyskie (PL)	47

8

2. A POLITIKA KIALAKULÁSA

- A Római Szerződésben még nem szerepelt a közös regionális politika
- Fokozatosan vált nyilvánvalóvá, hogy közös ügyről van szó - szerkezeti válság és az integráció hatásai (1975: ERFA)
- Az integráció mélyülése és a taglétszám bővülésével nőtt a regionális problémák nagysága és jellege (1987: Egységes Európai Okmány)
- A strukturális alapok különböző időpontokban, eltérő feladatokkal és szabályozási háttérrel jöttek létre
- Szükségessé vált az összehangolt szabályozás: ne egyedi projekteket, hanem hosszú távú regionális fejlesztési programokat támogassanak az alapok
- 1989 óta egységes szabályozás: közös célkitűzések, közös elvek, fejlesztési programok, egységes lebonyolítási rendszer
- Programozási időszakok: 1989-1993, 1994-1999, 2000-2006, 2007-2013, 2014-2020

9

3. A STRUKTURÁLIS ALAPOK SZABÁLYOZÁSA

A strukturális alapok (SA) és a Kohéziós Alap

- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) /1975/
- Európai Szociális Alap (ESZA) /1960/
- Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Orientációs Szekciója /1970/ → Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 2007-től (már nem SA)
- Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) /1993/ → Európai Halászati Alap 2007-től (már nem SA), Európai Tengerügyi és Halászati Alap 2014-től
- Kohéziós Alap /1993/

10

3. A STRUKTURÁLIS ALAPOK SZABÁLYOZÁSA

2007-2013 között 3 célkitűzés keretében kaptak támogatást az egyes régiók:

- Konvergencia célkitűzés (legkevésbé fejlett régiók, ahol regionális szinten a vásárlóerő-paritáson mért GDP/fő kevesebb az EU-átlag 75%-ánál)
  - a támogatások kb. 82%-a
- Regionális versenyképesség és foglalkoztatás célkitűzés (gazdasági változás elősegítése az ipari, vidéki és városi régiókban, több és jobb munkahely teremtése)
  - a támogatások kb. 16%-a
- Európai területi együttműködés célkitűzés (határ menti, nemzetközi és interregionális együttműködés)
  - a támogatások kb. 2,5%-a

11

3. A STRUKTURÁLIS ALAPOK SZABÁLYOZÁSA

A 2014-2020 közötti időszakra 3 régiótípust határoztak meg:

- Kevésbé fejlett régiók (GDP/fő az EU-átlag 75%-a alatt) megegyezik a konvergencia célkitűzés keretében támogatott régiókatéval
  - támogatások 68,7%-a
- Átmeneti régiók (GDP/fő az uniós átlag 75-90%-a között)
  - támogatások 11,6%-a
- Fejlettebb régiók (GDP/fő az uniós átlag 90%-a fölött)
  - támogatások 15,8%-a

Emellett továbbra is támogatják a területi együttműködést (határ menti, transznacionális és interregionális projektek)

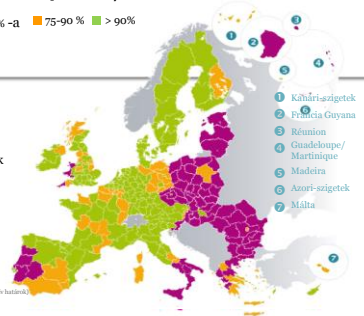
A régiók támogatásra való jogosultság szerinti csoportosítása (2014-2020)

GDP/fő* ■ EU-átlag <75% -a ■ 75-90% ■ >90%

*index: EU-27=100

A régiók 3 csoportja:

- Kevésbé fejlett régiók
- Átmeneti régiók
- Fejlettebb régiók

© EuroGeographics Association (adminisztratív határok)

3. A STRUKTURÁLIS ALAPOK SZABÁLYOZÁSA

Közös alapelvek

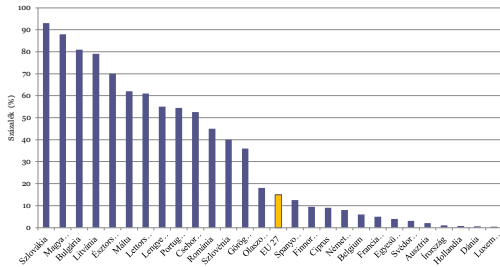
- koncentráció
- programközpontú megközelítés
- partnerség
- additionalitás (társfinanszírozás)
- szubszidiaritás
- transzparencia

4. A REGIONÁLIS POLITIKÁRA FORDÍTOTT KIADÁSOK ALAKULÁSA

A támogatásokra vonatkozó plafon

- **2000-2006:** a támogatások nem haladhatták meg egy tagország GDP-jének 4%-át
- **2007-2013 közötti sávok szabályai:**
  - Az EU-átlag 40%-a alatti GNI/fő esetében a GDP 3,7893%-a
  - 40–50% közötti fejlettségi szinten 3,7135%
  - 50–55% közötti fejlettségi szinten 3,6188%
  - 55–60% közötti fejlettségi szinten 3,5240%
  - 60–65% közötti fejlettségi szinten 3,4293%
  - 65–70% közötti fejlettségi szinten 3,3346%
  - 70–75% közötti fejlettségi szinten 3,2398% a GDP-arányos plafon;
  - 75 százalék fölött 5 százalékonként a GDP 0,09 százalékpontjával csökken a jogosultsági plafon.
- **2014-2020:** egységesen 2,35%, kivételes esetekben 2,59%

A kohéziós politikai támogatások aránya a közpénzekből finanszírozott beruházásokban (nemzeti társfinanszírozással együtt, 2010-2012-es időszak átlaga, százalék)

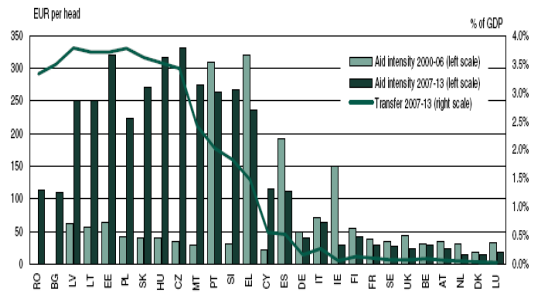
4. A REGIONÁLIS POLITIKÁRA FORDÍTOTT KIADÁSOK ALAKULÁSA

A strukturális alapok kiadásai: sok vagy kevés?

Nem túl komoly áldozatvállalás, mégis jelentős hatással jár (visszaáramlás, pozitív összegű játék)

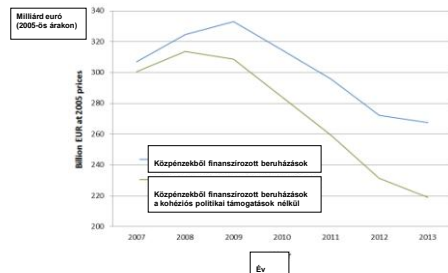
- Az EU költségvetésében növekvő súly, 2000 óta változatlanul kb. a kiadások 1/3-a, az EU bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) kb. 0,4%-a
- 1989-1993: 63 milliárd ECU (12 ország)
- 1994-1999: 143 milliárd ECU + 15 milliárd ECU Kohéziós Alap (15 ország)
- 2000-2006: 195 milliárd euró + 18 milliárd euró Kohéziós Alap (15 ország) + 22 milliárd euró (10 új tagország)
- 2007-2013: 308 milliárd euró (27 ország) / folyó áron 356 mrd/
- 2014-2020: 325 milliárd euró (28 ország) – reálértéken 8% csökkentés!

Kohéziós támogatások alakulása (2000-2006 és 2007-2013)

Source: calculated by DG REGIO

A kohéziós politikai támogatások szerepe a közpénzekből finanszírozott beruházások alakulásában 2007-2013 között (EU28, milliárd euró, 2005-ös árakon)

19

2.3b HERMIN: Effect of cohesion policy 2000–2013 on national GDP and employment in 2015

Country	GDP gain (% above baseline)	Employ- ment gain (% above baseline)	Employ- ment gain (1000s above baseline)
Bulgaria	5.9	3.2	90.4
Czech Republic	9.1	7.1	327.8
Estonia	8.6	5.4	31.0
Ireland	0.6	0.4	8.2
Greece	3.5	2.3	95.0
Spain	1.2	0.8	156.7
Cyprus	1.1	0.9	3.1
Latvia	9.3	6.0	55.4
Lithuania	8.3	4.8	47.7
Hungary	5.4	3.7	147.3
Malta	4.5	4.0	6.9
Poland	5.4	2.8	384.2
Portugal	3.1	2.1	104.8
Romania	7.6	3.2	267.5
Slovakia	6.1	4.0	87.9
Slovenia	2.5	1.7	15.7
Eastern Germany	1.1	0.9	60.0
Italian Mezzogiorno	1.5	0.9	60.1
Total			1969.7

Source: GEFRA, EMDS (2007)

21

20

5. A TÁMOGATÁSOK FELHASZNÁLÁSÁNAK ALAPVETŐ ELŐFELTÉTELEI

A források felhasználása szempontjából döntő fontosságú, a jövőben is lényeges feladatok:

- hatékony intézményi keretek kialakítása
- a kedvezményezettek figyelmének felhívása
- megfelelő projektek körülmekintő előkészítése
- társfinanszírozás feltételeinek biztosítása (központi és helyi költségvetési források, magánforrások bevonása, bankhitelek)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMÉT!